

N:o 23.

Ank. till Riksd. kansli den 26 april 1901, kl. 1 e. m.

*Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o
6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl.
Maj:t med begäran om utfärdande af instruktion
jemte taxa för besigtningmän vid haveribesigtningar.*

Till utskottet har remitterats en inom Andra Kammarerna af herr *J. A. Kinnman* väckt motion, n:o 20, deri han föreslagit, det Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utfärda en efter behovet lämpad instruktion jemte taxa för besigtningmän vid haveribesigtningar.

Motionären anför, till stöd för sin framställning, följande:

»Behovet af en instruktion för besigtningmän vid haveribesigtningar, som, för åstadkommande af större likformighet vid dessa viktiga förrättningar, lemna bestämda föreskrifter om de allmännare detaljerna, har på de senare åren visat sig allt mera tydligt.

Frånvarande parters intressen blifva ofta ofullständigt tillvaratagna, och med hänsyn till den stora vikt dessa förrättningar hafva samt de ofta rätt stora värden, som blifva föremål för bedömande, torde det vara en sak af stor betydelse för sjöfarten, att en dylik instruktion utfärdas.

Bih. till Riksd. Prot. 1901. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 23 Häft. (N:o 23). 1

Angående dessa besigtningar och deras betydelse skrifer den stora sjölagskomitén uti motiverna till sitt betänkande af 22 februari 1887 som följer:

Besigtningar, som i förslaget på olika ställen omförmälas, hafva en något olika karakter.

Hvarje besigtning afser i främsta rummet att konstatera ett visst förhållande, hvilket kan blifva föremål för tvist — den är sålunda ett bevismedel. Der en part uteslutande i sitt eget intresse, för att framdeles göra ett anspråk gällande eller för att värja sig mot ett sådant, låter upptaga en besigtning, har lagstiftaren icke något skäl att bestämman, i hvilken ordning en sådan förrättning bör ega rum. Lika väl som parten har frihet att helt och hållet underlåta att försäkra sig om beviset, lika väl bör det stå honom öppet att sjelf bestämman den form, under hvilken besigtningen upptages, de personer, hvilka han för ändamålet vill anlita. Upptages besigtningen i en mindre tillfredsställande form eller af icke tillförlitliga besigtningmän, försvagas helt naturligt bevismedlets verkan, men skadan är då endast partens egen. Detta är förhållandet med den besigtning, som omförmäles i 106 § sjölagen. Ehvad befälhafvaren eller lastemottagaren påkallar besigtning, gäller det, att denna företages i partens eget intresse; befälhafvaren begär besigtning för att skydda sig mot den ansvarighet, honom och hans hufvudman, redaren, åligger, derest godset befinnes skadadt, lastemottagaren för att försäkra sig om bevis angående skada, för hvilken han derefter vill fordra ersättning. Annorlunda ställer sig saken, när besigtningen företages för att motivera åtgärder, som kunna inverka på tredje mans rätt eller för att utgöra en grundval för uppgörelse med andra personer än dem, som vid besigtningen kunna vara tillstädes. I dessa fall kan besigtningen icke behandlas endast såsom ett bevismedel i den parts intresse, som föranledt den; skall en åtgärd på grund af besigtningen vidtagas — t. ex. reparation af fartyget, lossning af last, upptagande af lån, försäljning af fartyget —, ligger det magt uppå, att åtgärden icke är förhastad och oklok; skall besigtningen tjena till grundval för bestämmande af rättsförhållandet mellan flera personer, af hvilka några antagligen, såsom icke tillstädes å den ort, der besigtningen eger rum, äro ur stånd att till förvarande af sin rätt sörja för bevisnings upptagande — hvilket i allmänhet är fallet vid så kallade haveribesigtningar å fartyg eller gods —, måste man se till, att den bevisning, som åvägabringas, icke varder missledande. I dessa fall måste lagen söka bereda garantier för besigtningens tillförlitlighet. Af dessa skäl har komitén meddelat särskilda

stadganden för de här angifna olika arter af besigtning. Der en offentlig garanti ansetts erforderlig, är part skyldig att hos vederbörlig myndighet begära förordnande för besigtningmän.

Äfven nu gällande lag förutsätter, att vid s. k. haveribesigtningar besigtningmännen skola af vederbörlig myndighet förordnas, men nämner ej, hvilken myndighet sådan befogenhet tillkommer. Härom innehåller förslaget stadgande i 41 §. För de städer, der handels- och sjöfartsnämnd finnes, har det ansetts böra stadgas, att nämnden skall meddela uppgift å lämpliga personer till ledning för magistratens val. I öfrigt har det icke ansetts möjligt att gifva några föreskrifter om valet; att den myndighet, som meddelar förordnandet, dervid bör handla sjelfständigt och icke låta sig bestämmas af partens anvisning, ligger i sakens natur, likasom det icke behöfver sägas, att magistraten kan förordna någon sin ledamot att såsom besigtningssman deltaga i förrättningen. I alla andra fall än de särskildt utmärkta ankommer det på parten sjelf att tillkalla besigtningmän, utan att begära myndighets förordnande. Emellertid har det ansetts lämpligt, särskildt för de större handelsplatserna, att det funnes tillgång till särskildt auktoriserade besigtningmän, i likhet med hvad i allmänhet å dylika orter i utlandet är brukligt. Dessa officiella besigtningmän skulle utses af magistraten efter förslag af handels- och sjöfartsnämnden. Då en hvar vet, hvilka personer böra för ändamålet anlitas, kommer mindre ofta, än nu är fallet, besigtning att underlåtas; och den offentliga auktoritet, hvarmed de af magistraten utsedda besigtningmännen beklädas, kommer enligt sakens natur att tillförsäkra deras utlåtande en alldeles särskild betydelse, hvarför part i allmänhet torde komma att företrädesvis söka deras biträde. Att för dessa besigtningmän en taxa lärers böra i administrativ väg fastställas, vill komitéen slutligen anmärka.

En fråga, som i detta sammanhang torde böra med några ord beröras, är den: hvilken verkan tillkommer besigtningsmännens yttrande? Är besigtningen allenast en vanlig bevisningsakt, lærer det icke kunna ifrågasättas att tillägga yttrandet annan verkan, än det i sin egenskap af bevismedel förtjenar — dess verkan kan genom annan bevisning försvagas eller häfvas. Dess beviskraft faller obetingadt under domstolens pröfning. Mer tifelaktig kan den frågan synas, huruvida mot en besigtning, som egt rum på grund af myndighets förordnande, motbevisning bör obegränsadt tillåtas. Härvid torde dock böra erinras, att äfven om motbevisning tillåtes och verkligen förebringas, deraf ingalunda följer att den åtgärd, som vidtagits, måste anses obehörig. Om t. ex. befälhafvaren, enligt besigt-

ningsmännens tillstyrkan, vidtagit en åtgärd med fartyg eller last, måste han derigenom vara skyddad mot efterräkning, såvida det icke kan visas, att han svikligen föranledt ett så beskaffadt yttrande eller att det var så uppenbarligen origtigt, att han bort underlåta att följa det. Likaså är det gifvet, att om befälhafvaren försålt ett fartyg, som i vederbörlig ordning kondemnerats, köparens rätt icke kan angripas därför, att kondemnationen grundats på origtiga förutsättningar. Men der yttrandet endast skall tjena till grundval för en kommande uppgörelse mellan haveriintressenter eller försäkringsgifvare och försäkringstagare, der kan fråga uppstå, huruvida denna grundval må kunna rubbas derigenom, att den visas vara i ett eller annat afseende oriktig. Det är visserligen sant, att utsigten att kunna förebringa verksam motbevisning här är synnerligt ringa, och att tillåtelsen att göra det i sjelfva verket är temligen ofarlig; men redan möjligheten att i dylika fall kunna underkasta hvarje i uppgörelsen ingående post en tidsödande tvist är en känbar olägenhet, och det bör för öfrigt erinras, att hvarje uppskattning — och om en sådan är här väsentligen fråga — är subjektiv och således underkastad olika meningar. Vår gällande rätt innehåller intet stadgande, som bestämdt afgör denna fråga, och meningarna derom lära i praxis vara delade; men då det synes ligga i sakens natur, att, der lagen icke förbjuder det, part skall ega att försvara sig mot obehörig rättsförlust, har komitéen antagit, att efter gällande rätt hinder ej möter att motbevisa en dylik besigtningens utlåtande. Komitéen har visserligen funnit de skäl, som tala för att låta besigtningens resultat blifva orubbligt, vara i hög grad behjertansvärda, men har å andra sidan icke kunnat förbise, att det ock gifves fall, då det vore i hög grad obilligt att göra utlåtandet bindande. Att i ingen händelse den, som genom obehöriga medel föranledt ett origtigt besigtningens utlåtande, bör på andras bekostnad deraf skörda frukten, är uppenbart, likasom att i de fall, då utlåtandet är stridande mot lag — när t. ex. besigtningensmän vid en haveribesigtning icke iakttagit de för skadas taxering i 196, 198 och 200 §§ gifna regler —, det vore i hög grad stötande, om värderingen ändock skulle lända till ovilkorlig efterrättelse. Men att föra den särskilda bevisning, som för dessa fall skulle vara nödvändig, möter oöfvervinneliga svårigheter. Komitéen har därför, då den icke kunnat lemna besigtningensmän en fullkomligt okontrollerad myndighet, föredragit att icke meddela någon bestämmelse, som inskränkte rätten att genom motbevisning häfva betydelsen af besigtningensmännens utlåtande.»

Rätten till motbevisning visar sig emellertid ofta vara af helt ringa

praktisk betydelse, men deremot skulle tydliga föreskrifter om mera magtpåliggande detaljer och rätten till hållande af öfverbesigtning aflägsna en stor del af de olägenheter, som nu vidlåda haveribesigtningar. Dylik öfverbesigtning är lagligen tillåten såväl i Norge som i Danmark, och i Sverige finnas föreskrifter angående öfverbesigtning rörande passagerareångfartyg.

Behovvet af ett fullständigt ordnande af besigtningstväsendet föranledde handels- och sjöfartsnämnden i Göteborg att för några år sedan tillsätta en komité för utarbetande af ett förslag till instruktion och taxa rörande haveribesigtningar.

Detta förslag förutsatte emellertid några ändringar i sjölagen, och beslöt handels- och sjöfartsnämnden därför att tills vidare nöja sig med publicerande af en del af förslagets innehåll såsom »anvisningar för besigtningmän.»

Derjemte har motionären vidfogat motionen ett exemplar af det förslag till instruktion och taxa, rörande haveribesigtningar, som den utaf motionären omförmälda komité utarbetat.

Gällande sjölag upptager bestämmelser om tvenne olika slag af besigtningar.

Båda slagen hafva det gemensamt, att de äro att anse såsom ett bevismedel och afse att konstatera ett visst förhållande, som kan blifva föremål för tvist. Det ena slaget är sådant, der besigtningen påkallas af en part uteslutande i hans eget intresse för att framdeles göra ett anspråk gällande eller för att värja sig mot ett sådant.

Så är förhållandet med t. ex. det i 42 § af sjölagen omförmälda fall, der befälhafvaren kan påkalla besigtning för att skydda sig mot den ansvarighet, som åligger honom och redaren, derest godset befinnes skadadt.

I dylika fall har lagstiftaren icke något skäl att bestämma, i hvilken ordning eller af hvilka personer en sådan besigtning bör företagas.

Det andra slaget af besigtningar afser att utröna förhållanden, som kunna föranleda åtgärder, hvilka kunna inverka på tredje mans rätt eller utgöra grundval för uppgörelse med andra personer än med dem, som vid besigtningen kunna vara tillstädes.

Dessa åtgärder äro ofta af den brådskande beskaffenhet, att deras hörande eller samtycke icke kunna inhemtas, hvilkas rätt är af dessa åtgärder

beroende. I dylika fall måste naturligtvis lagstiftaren medelst tryggande garantier för besigtningens tillförlitlighet sörja för att den bevisning, som genom dessa besigtningar åvägbringas, icke varder vilseledande. Derför har också stadgats, att vederbörlig myndighet eger förordna besigtningmän vid sådana besigtningar. Sjölagen upptager flera besigtningar af nämnda art. § 6 föreskrifver besigtning, när fråga uppstår, huruvida fartyg efter timad skada bör anses vara iståndsättligt eller icke. § 41 föreskrifver sådan besigtning, då fartyg genom inträffad olyckshändelse under resa lider skada, som förleder betydligare reparation eller längre uppehåll, äfvensom för utrönande af huruvida ett fartyg efter verkställd reparation är i det skick, att fartyget kan företaga en tillämnad resa.

Utan redares samtycke får fartyg icke enligt § 50 af befälhafvaren försäljas i annat fall, än då fartyget efter föregående besigtning förklarats icke iståndsättligt. Vidare föreskrifver § 176, att innan bodmerilån får å fartyget upptagas, skall, så vidt ske kan, det genom föregående besigtning utrönas, huruvida ett dylikt lån är af behovet påkalladt.

För utrönande af fartygs sjövärdighet åligger det enligt 87 § befälhafvaren att i vissa fall låta föranstalta besigtning å fartyget.

Vidare föreskrifva §§ 196, 200, 201, 202, 207 och 208 besigtningar vid gemensamt haveri.

Slutligen skall dylik besigtning ega rum enligt § 257 för att bestämma, när försäkringstagarens rätt till ersättning af försäkringsgifvare inträder.

De föreskrifter, som i gällande sjölag återfinnas angående kvalifikationerna hos de personer, som verkställa ifrågavarande besigtningar och värderingar, samt om ordningen och sättet för dylika besigtningar och värderingar, äro ej många.

§ 41 föreskrifver, att besigtningmän förordnas af magistrat eller i vissa fall af kronofogde i orten. § 332, mom. 1, stadgar att i städer, der handels- och sjöfartsnämnd finnes, nämnden skall lemna vederbörande magistratsmyndighet uppgift å personer, som anses till sådant uppdrags fullgörande skicklige, samt att besigtningmännen skola vid hvarje förrättning utgöra tre.

§§ 196, 198 och 200 lemna åtskilliga föreskrifter om tillvägagångsättet vid besigtningarna, för bestämmandet af värdet af den skada som skett och den ersättning som för dylik skada bör utgå.

Att dessa föreskrifter icke äro egnade att till fullo tillgodose behovet af likformighet vid dylika förrättningar samt skänka en önskvärd säkerhet

och tillförlitlighet åt dessa för sjöfarten så viktiga förrättningar, derom är utskottet med motionären ense, och derom gifva ju också de till utskottet från handels- och sjöfartsnämnderna i Stockholm och Göteborg inkomna, förevarande utlåtande bifogade skrivelser otvetydigt vittnesbörd.

Emellertid måste mot motionärens förslag till en början anmärkas, att detsamma endast afser förslag om utfärdandet af en instruktion jemte taxa för besigtningmän vid *haveribesigtningar*.

Då emellertid besigtningar af det slag, hvarom i § 332 1 mom. sjölagen omförmåles, ega rum icke allenast för utrönande af skada vid haveri, utan äfven vid flera andra fall, deri besigtningen tjenar såsom grundval för bestämmandet af rättsförhållandet mellan flera personer, hvilka icke alltid kunna vid besigtningen vara tillstädes, synes det utskottet, att, derest närmare bestämmelser och föreskrifter angående de i 1 mom. af § 332 sjölagen omförmälda besigtningar skola gifvas, dessa bestämmelser böra omfatta alla de besigtningar af den i nämnda lagrum omförmälda natur och icke inskränka sig till endast s. k. haveribesigtningar.

Hvad den af motionären ifrågasatta öfverbesigtningen beträffar, anser utskottet, i likhet med handels- och sjöfartsnämnden i Stockholm, att den af motionären åberopade öfverbesigtningen i Sverige i fråga om passagerareångfartyg är ett institut, som hvilar på ett annat åskådningssätt än det, som ligger till grund för sjölagens stadganden.

Slutligen torde såsom den viktigaste anmärkningen i fråga om motionärens förslag angående instruktion för besigtningmän böra framhållas, att föreskrifter af sådan art, som motionären förutsätter, och af det innehåll, motionen bifogade förslag till instruktion för besigtningmännen utvisar, till sin hufvudsakligaste del synas böra på grund af deras samhörighet med sjölagen anses vara af allmän lags natur och sålunda icke göras till föremål för en af Kongl. Maj:t i administrativ väg företagen lagstiftningsåtgärd.

Hvad den af motionären ifrågasatta taxa för besigtningmännen beträffar, gäller enahanda anmärkning, som utskottet i fråga om instruktionen för besigtningmän framställt, nemligen att, för den händelse en taxa skulle anses vara erforderlig, densamma borde gälla icke allenast s. k. haveribesigtningar, utan äfven alla de öfriga besigtningar, som förutsättas i 1 mom. § 332 sjölagen.

För öfrigt torde kunna ifrågasättas, huruvida en uniform taxa för hela riket lämpligen bör fastställas, då ju vid bestämmandet af arvvodet för dylika förrättningar hänsyn måste tagas till en mängd efter olika orter vexlande omständigheter.

Den af handels- och sjöfartsnämnden i Göteborg tillsatta komité för utarbetande af motionen vidfogade instruktion och taxa synes hafva tänkt sig, att dylika arfvoden skulle utgå i enlighet med en för hvarje särskild ort fastställd eller godkänd taxa, hvilken anordning också förefaller utskottet lämpligare än för hela riket, gällande uniforma bestämmelser i detta afseende.

I allt fall torde en dylik taxa endast böra utfärdas i sammanhang med ändrade och mera fullständiga bestämmelser i fråga om de i mom. 1 § 332 sjölagen omförmälda besigtningar.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, hemställer utskottet vördsam

att herr Kinnmans ifrågavarande motion icke må till någon kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 april 1901.

På utskottets vägnar:

G. KRONLUND.

Reservation

af herr *J. A. Kinnman*, hvilken icke kunnat gilla de af utskottet åberopade skäl för motionens afstyrkande, utan ansett att densamma bort af utskottet tillstyrkas.

Till

Herr ordföranden i Andra Kammarens tredje tillfälliga utskott.

Med anledning af eder i skrifvelse till Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd den 18 nästlidne februari gjorda anhållan om nämndens yttrande öfver en inom Andra Kammarerna af herr J. A. Kinnman väckt motion, n:o 20, angående utfärdande af instruktion jemte taxa för besigtningmän vid haveribesigtningar, får nämnden härmed anföra följande.

Nämnden erkänner det behjertansvärda i sträfvet att åstadkomma likformighet i det af sjölagen anordnade besigtningförfarande. Kunde de svårigheter, som härför möta bland annat i förhållandenas olikhet å olika orter, öfvervinnas och allmänna, för hela riket gällande föreskrifter utfärdas, så afpassade, att de, utan att klafbinda besigtningmännen fria omöden, likväl gifve dem erforderlig ledning, och tillkomma under sådana former, att de utan allt för stor omgång kunde rättas efter tidsförhållandena och affärlifvets kraf, skulle sådant säkerligen lända alla dem, som äro intresserade i sjöfartsnäringen, till fromma.

Men att, såsom motionären ifrågasatt, hemställa om utfärdande i administrativ väg af en instruktion för besigtningmännen, synes icke vara tillrådigt. Nämnden fäster sig mindre dervid, att det vid motionen fogade förslag till instruktion innehåller åtskilliga bestämmelser, som innebära eller förutsätta delvis högst väsentliga ändringar i eller tillägg till sjölagen. Detta gäller särskildt förslaget om införande af s. k. öfverbisättning, ett rättsmedel, som torde få anses hvila på ett annat åskådningssätt än det, som ligger till grund för sjölagens stadganden. Men nämnden antager, att Kongl. Maj:t icke utan uttrycklig hemul i sjölagen, på sätt som för andra fall förekommer i t. ex. dess 2, 35 och 72 §§, eger meddela några som

helst för besigtningmännen bindande föreskrifter utöfver hvad sjölagen innehåller.

Hvad derefter angår frågan om utfärdande af en allmän taxa för besigtningmännen, håller nämnden före, att det näppeligen låter sig lämpligen göra att meddela för hela riket gällande föreskrifter rörande det arvode, besigtningmännen skulle ega debitera, då vid arvodets bestämmande hänsyn torde böra tagas till en mängd efter olika orter vexlande omständigheter. Men derjemte kan det sättas i fråga, huruvida, vid det förhållande att besigtningmannen icke är pliktig att åtaga sig hvarje besigtningssupdrag, som erbjudes honom, det kan vara ändamålsenligt att för honom fastslå en taxa, hvars tillämpning han kan undandraga sig i hvarje fall, der taxans arvodesberäkning icke synes honom gifva skälig ersättning för den med det erbjudna uppdraget förknippade möda och tidsspillan. Och slutligen bör erinras, att besigtningmännen ingalunda ega frihet att påföra arvode efter behag. Har besigtningssman fordrat oskäligt arvode, kan det genom domstols beslut nedsättas; och med den, som part enligt 332 §, andra stycket, sjölagen anmodar, kan han aftala om visst arvode.

Stockholm den 19 mars 1901.

För Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd:

Ludw. Peyron.

Fredr. Grönvall.

Till

Riksdagens Andra Kammares tredje tillfälliga utskott.

Sedan sjökaptenen J. Aug. Kinnman vid innevarande års riksdag väckt motion derom, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utfärda en efter behovvet lämpad instruktion jemte taxa för besigtningmän vid haveribesigtningar, har Andra Kammarrens tredje tillfälliga utskott i skrifvelse den 18 nästlidne februari anhållit om nämndens yttrande angående lämpligheten af i motionen föreslagna lagbestämmelser äfvensom öfver motionen bifogade instruktion och taxa; och får i anledning häraf nämnden anföra följande.

Behovvet af en instruktion äfvensom taxa för de i 332 § 1 mom. af gällande sjölag omförmälda besigtningmän har redan länge gjort sig kämbart härstädes, och nämnden har, på sätt jemväl af motionären antydts, sedan flere år tillbaka haft sin uppmärksamhet fästad härå. Det skulle, enligt nämndens uppfattning, vara till stort gagn, om en sådan instruktion och taxa blefve utfärdade; och får nämnden därför, för sin del, lifligt förorda, att Riksdagen måtte bifalla den ifrågavarande motionen.

Göteborg den 7 mars 1901.

På handels- och sjöfartsnämndens vägnar:

Ivar Wærn.

E. W. Molin.